
Kratka historična in konceptualna opredelitev govorniških predvaj¹

Govorniške predvaje ali *progimnazmi* (*progymnasmata* > gr. *pro* ‚pred‘ in *gymnasmata* ‚vaje‘), kot so jih poimenovali v antiki, so bile v retorskih šolah uvodne vaje, ki so dečke pripravljale na naslednjo stopnjo urjenja v govorništvu, na *govorne deklamacije*.² Progimnazmi so bile vedno pisne vaje, pri katerih so se učenci s pomočjo namišljenih primerov vadili v sestavljanju besedil in ponavadi so z najpreprostejšimi pripovedmi in opisi pričeli že v osnovnih šolah (med 7. in 11. letom). Predstavljale so torej prvo obliko urjenja v retoriki in so kot samostojen sklop (ali neke vrste učna vsebina) verjetno nastale v obdobju helenizma (3. stol. pr. n. št.), ko na ozemlju, ki ga je osvojil Aleksander Veliki (in v matični Grčiji), nastane večje število šol, kjer so izvajali tudi govorniški pouk. Ni znano, kdo je zasnoval predvaje v obliki, kot se je uveljavila v priročniški tradiciji. Domnevno naj bi bil z njihovim oblikovanjem povezan Hermagoras (2. stol. pr. n. št.), go-

1 Nazornejši prikaz razvoja govorniških vaj v antični retoriki kakor tudi njihovo umestitev v antični izobraževalni sistem je mogoče najti v Babič (2006: 69–74).

2 Izraz *progymnasmata* se prvič pojavi v razpravi *Retorika za Aleksandra* (*Rh. Al.* 1436a25). Gre za najstarejši danes ohranjen retorični priročnik iz 4. stol. pr. Kr., ki so ga zaradi uvoda, posvečenega Aleksandru Velikem, nekoč zmotno pripisovali Aristotelu, danes pa večina meni, da je njegov avtor retor Anaksimenes iz Lampsaka (ok. 380–320 pr. n. št.).